

Motion till riksdagen

1985/86:N233

Marianne Karlsson (c)

Rätten till gasfyndighet

Det är minsann inte alla folkliga föreställningar och lekmanaiakttagelser som är grundlösa, oberättigade eller hänförliga till vidskepelse. När i en trepartimotion med mig som första namn (motion 1982/83:648) anfördes att den gas som påträffats i Östergötland varierar till sitt tryck i samband med jordbävningar på Island, skedde detta med en försiktig reservation, som nu framstår som överdriven. Seriösa vetenskapsmän har nämligen på goda experimentella grunder uppställt den teorin, att åtminstone en stor del av naturgasen kommer ifrån jordens innandömen och härstammar från jordens själva skapelse. Vid Svenska gasföreningens årsmöte 1983 höll professor Thomas Gold från ryktbara Cornell University, USA, ett anförande, där han närmare förklarade dessa teorier, samt särskilt utpekade den s. k. Siljansringen som ett område, där djupborrning av gas borde ha goda utsikter till framgång. Vattenfall har sedan satsat på denna idé och sökt finansierare bland kommunerna i Dalarna, och enligt nya tidningsuppgifter t. o. m. utländska finansierare. Svenska geologer har med förakt avvisat den hädiska tanken, som trots detta vunnit anhängare bland utländska forskare, som alltmera erkänner att åtminstone en del av världens petroleumtillgångar har organiskt ursprung.

Min östgötske sagesman, den vetenskaplige amatören ingenjör Bertil Sandahl i Skänninge, som nedlagt stort arbete på att utreda våra gasfyndigheter i Östergötland och som blivit så avhånad av våra svenska myndigheters diplomerade förståsigpåare, hann tyvärr lämna det jordiska, innan hans teorier hanns upp av den etablerade vetenskapen. Han är värd både upprättelse och äreminne. **OM HUNDRA ÅR STÅR HAN ANTAGLIGEN STATY PÅ TORGET I SKÄNNINGE.**

Det framstår nu alltså som sannolikt, att det gasförande marklager som påträffas här och där i Östergötland, har något samband med läckor (sprickbildning?) från jordens djupare innandömen.

Alla minns väl Sputnikepoken, då ryssarna genom sina tidiga rymdframgångar tvang amerikanerna att söka överträffa ryssarna, vilket slutade med de spektakulära mänskliga landningarna på månen, något som väl i sanningens namn måste betraktas som mera av sportprestationens natur än som ett materiellt framsteg för jordens befolkning. Mera bortglömt är kanske att satsningen på rymdtekniken skedde till priset av nedläggningen av ett annat, konkurrerande projekt, nämligen den s. k. Moholeprojektet. Detta avsåg att man skulle borra ett enormt djupt hål ned i jordens innandömen, om vilka man ju trots allt vet ungefär lika litet som anekdotens studentuppsatsför-

fattare, som skulle skriva om örat men inte visste mera därom än han kunde känna efter med pennan.

Mot. 1985/86
N233

Om Moholeprojektet hade blivit verklighet, så hade vi med all sannolikhet vetat bestämt besked om professor Gold har rätt i sin hypotes om naturgasens ursprung. "Om du bara visste, min son, med huru föga vishet världen styres", sade redan Axel Oxenstierna år 1648.

Ett exempel på denna bristande vishet återfinner vi i minerallagen, 9 § andra stycket, varav utläses att ingen som hittar gas på sin mark får använda den ens för eget bruk, såvida han letade efter den när han fann den. Hade ej denna besynnerliga lagstiftning funnits, är det antagligt att vi skulle ha haft både mera kunskap och mera naturgas i Östergötland och kanske också vid Siljansringen. På det senare stället är det ju också känt att man påträffat olja, ehuru aldrig så mycket att lönsam utvinning kunnat ske.

Det ligger ju i sakens natur, liksom vid gruvföretag, att det är en fördom som tyvärr tagits på allvar, att man måste ha trehundra tjänstemän i modulkontor innan man kan skicka ut första gubben till att göra något materiellt nyttigt arbete. Den lag vi har lägger hyende under lasten, när det gäller denna fördom, vars inrotade grund kanske bara är vanlig enkel missunnsamhet. Lät man i stället människorna försöka själva, så skulle naturligtvis många galenpannor fördärva sina goda pengar på fåfängt letande, men det är ju inte skadligare än om de öder bort dem på trav, lotto, kortspel eller äventyrliga börsspekulationer.

Man kan naturligtvis göra den invändningen, att det borde tillkomma staten att ensam sköta all letning av naturtillgångar. Detta bygger på den föreställningen, att landets resurser av detta slag skulle vara allmän egendom. Vad man än vill tycka härom, borde det emellertid kunna medges av alla, att äganderätten till en fullständigt obekant naturresurs inte är mycket att ha och att ingen blir rikare av dylik opartisk "idealism". Det måste vara mycket mera praktiskt och riktigt att betrakta sådana slumrande, helt obekanta tillgångar som om de inte existerade och gå med på att den som hittar en dylik tillgång gjort sig förtjänst av en materiell belöning, som man inte skall missunna honom. Med kännedom om hur skattesystemet fungerar inser man att staten ändå till sist kommer att sitta med större delen av den kaka som skapats faktiskt av intet.

I motsats till små privata letningsprojekt är det ganska naturligt att verkligt stora projekt för gas- och oljeletning sker i koncessionens form. Koncessioner brukar lämnas för ganska stora geografiska områden, men det är lika naturligt att en koncessionshavare i första hand söker utnyttja upplysningar vunna genom markägarnas erfarenheter och fynd. Det förefalla då klart obilligt att en koncessionshavare skall kunna saklöst tappa av en existerande gaskälla genom att borra intill, så att den som förut, kanske i 50 år, haft gas till husbehov, sedan blir utan. En dylik innehavare måste skyddas mot snyltning och godtycke.

Det är vidare skäligen att den som har en gaskälla skall ha rätt att sälja av sin gas, t. ex. till grannar. Även små oljefyndigheter bör kunna erhålla ett förståndigt utnyttjande på detta sätt i stället för att kvävas av krav på en ruinerande pletorisk stab av pappersvändare.

Hemställan

Mot. 1985/86
N233

Åberopande det anförda hemställs

att riksdagen beslutar anta följande förslag till ändring i mineral-
lagen:

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:890) om vissa mineralfyndig-
heter

dels att 9 § andra stycket upphävs,

dels att 1 § sista stycket skall ha följande lydelse:

Fastighetsägaren får utan koncession på egen mark leta efter naturgas och
får utnyttja påträffad gas och även olja, därest sådan påträffas. Har fastig-
hetsägaren påträffat naturgas eller olja, äger han därvid, såvitt avser egen
mark, företräde till fyndet framför annan som har koncession inom området.
Såvitt avser utnyttjande utöver husbehov gäller sådant företräde endast om
fynd av fastighetsägaren anmälts till bergmästaren och den som har konces-
sion ej dessförinnan hos bergmästaren anmält fynd av naturgas eller olja i
borrhål på ett avstånd understigande fem kilometer från den av
fastighetsägaren påvisade fyndplatsen.

Stockholm den 21 januari 1986

Marianne Karlsson (c)